

Koninkrijk Asturië 718-925

(voor een stamboom van de koningen van Asturië [zie bijlage](#))

Het koninkrijk Asturië ontstond na de slag bij Covadonga, waar de Asturische leider Pelayo een detachement van de Moren wist te verslaan. Dit moment wordt gezien als de start van de Reconquista. De Moren zagen zich genoodzaakt het beheer over deze moeilijk toegankelijke regio op te geven. Opvolgers van Pelayo, met name Alfons II en Alfons III breidden het Asturiaanse rijk in zuidelijke richting uit ten koste van het Moorse al-Andalus.

Príncipe de Asturias, een titel met traditie

De kroonprins van Spanje draagt de titel *Príncipe de Asturias* (prins van Asturië), een eretitel die aan het eind van de veertiende eeuw werd toegekend aan de erfgenaam van de koninkrijken Castilië en León. Het is een titel met een zeer oude traditie, die teruggaat tot aan

het begin van onze jaartelling toen de leiders van de destijds in het noorden van Spanje levende volkeren *principes* werden genoemd. Inscripties die daarop wijzen zijn o.a. gevonden op de grafsteen van Nícer Clutosi, príncipe van een keltisch volk, de Albionezen.

Grafsteen van Nícer Clutosi.

De oorspronkelijke tekst luidt:

XP NICER CLUTOSI CARIACA
PRINCIPIS ALBIONUM AN LXXV
HIC SEST

In het Spaans:

Nicer, (hijo) de Clutoso (del castro) de Cariaca, (de la casa) del príncipe de los Albiones, de 75 años, yace aquí

In het Nederlands:

Hier rust Nícer (zoon) van Clutoso (van de vesting) van Cariaca (van het huis) van de príncipe van de Albionezen, in de ouderdom van 75 jaar

Het koninkrijk Asturië ontstond in het jaar 718 toen Don Pelayo gekroond werd tot *Príncipe de los Astures*. De gevoelswaarde van deze titel is mede verbonden aan het feit dat Pelayo de eerste was die in opstand kwam tegen de Moren die vanaf 711 in een enorm tempo het gehele Iberisch schiereiland hadden veroverd op de Visigoten. Pelayo zette de christelijke tradities van de Visigoten voort en wordt beschouwd als de initiator van de Reconquista, de herovering van Spanje op de Moren, een proces dat bijna achthonderd jaar zou duren.

Het rijk Asturië hield op te bestaan in 925 toen de toenmalige koning Fruela II, de troon van het koninkrijk León besteeg. Traditionalisten markeren dit moment als de geboorte van het eigenlijke Spanje.

De slag bij Covadonga

Het was voor de Moren niet eenvoudig om het uiterste noorden van het schiereiland onder controle te krijgen, vooral vanwege de schaarste aan nederzettingen van enige omvang. In het zuiden werden grote steden veroverd waar de Moren een bestuurlijke structuur aantroffen - daterend uit de Romeinse tijd - die ze konden overnemen, maar in het noorden moest het gebied dal na dal veroverd worden en werden bewoners in gijzeling genomen om de controle over de gewonnen gebieden te handhaven. De Moren slaagden erin om Gijón in handen te krijgen waar een klein detachement van Berbers werd gestationeerd onder leiding van de bestuurder Munuza die de opdracht had om het beheer over de Asturiaanse regio te consolideren. De Asturiaanse leider Pelayo - wiens herkomst onbekend is - werd in gijzeling genomen en naar Córdoba overgebracht. Deze wist echter te vluchten, Asturië te bereiken en ontketende een opstand tegen de heersers in Gijón.

In 1969 benoemde Franco de huidige koning van Spanje, Juan Carlos I tot zijn opvolger als staatshoofd, maar hij mocht zich van de dictator niet tooien met de titel van Príncipe de Asturias. Het werd Príncipe de España, een nieuwe titel die in de ogen van Franco op de nodige afstand stond van het oude koningshuis. Politieke haarkloverij of gewoon pesterij? Na de dood van Franco werd Juan Carlos koning van Spanje en verkreeg zijn zoon Felipe de traditionele titel van Príncipe de Asturias.

Don Pelayo 699 - 737

Pelayo zag zich genoodzaakt zich met zijn volgelingen terug te trekken in een aantal grotten aan de noordflank van de Picos de Europa waar hij in 722 de Berbers wist te verslaan in de beroemde slag van Covadonga. De visies van Moorse en christelijke geschiedschrijvers over de omvang van de slag bij Covadonga lopen sterk uiteen. Volgens de Moren, die er niet in slaagden de goed verschanste Pelayo te overmeesteren, was het niet meer dan een schermutseling. Van de andere zijde wordt beweerd dat Pelayo met zijn driehonderd man een leger van honderdtachtigduizend Moren wist te verdrijven. De waarheid is waarschijnlijk dat in het gebied waar Pelayo zich schuil hield een massale aanval onmogelijk was, vanwege het ruige terrein en dat de Moren het uiteindelijk niet de moeite waard vonden tot het uiterste te gaan. Niettemin, deze zege bezorgde Pelayo veel roem en veroorzaakte een algemene opstand van de Asturianen. Munuza koos ervoor zich terug te trekken uit de vijandige regio, maar werd op zijn vlucht richting Spaanse meseta (hoogvlakte) door zijn achtervolgers ingehaald en vermoord. Na deze overwinning ontstond een klein territorium waarover Pelayo als Príncipe de leiding had. In feite wortelt het Asturiaanse koninkrijk in de traditie van verzet van de bergbewoners dat zij altijd gevoerd hadden tegen indringers van buiten: in de eerste eeuwen van onze jaartelling tegen de Romeinen, later tegen de Visigoten en dus in de achtste eeuw tegen de Moren.

Het rijk breidt zich uit

In de eerste jaren van het bestaan van het koninkrijk was nauwelijks sprake van veroveringen van gebieden op de Moren. Wel consolideerde een aantal vooraanstaande families in de regio zijn macht door onderling huwelijken te sluiten. De Visigotische gewoonte om koningen door de adel te laten kiezen was al voor het ontstaan van het Asturiaanse rijk aan erosie onderhevig en ook Pelayo koos voor erfopvolging van zijn leiderschap dat bij zijn dood in 737 overging in handen van zijn jeugdige zoon Favila die echter twee jaar later door een beer werd gedood. Door het huwelijk van Pelayo's dochter Ermesinda met de edelman Alfons I werd de erfopvolging veilig gesteld via de matrimoniale lijn. Alfons bracht zijn hofhouding over naar Cangas de Onis en werd tot koning uitgeroepen. Hij regeerde over Asturië tot aan zijn dood in 757 en wist het rijk in westelijke richting uit te breiden tot aan Galicië en in het oosten tot aan de grens met het Karolingische rijk.

Alfons I van Asturië de Katholieke 693-757

Toen in 739 een opstand uitbrak in Noord-Afrika onder Berbers tegen hun Arabische heersers, veroorzaakte dit eveneens conflicten tussen de islamieten die zich op het Iberisch schiereiland hadden gevestigd met als resultaat dat

deze zich terugtrokken uit de noordelijke streken, uit het dal van de rivier de Duero. Om te voorkomen dat de eventueel terugkerende Moren steun zuden krijgen van de oorspronkelijke inwoners van dit gebied trok Alfons I het Duero-dal in en vernietigde het merendeel van de daar gevormde nederzettingen. Of hier sprake was van een bewuste politiek, een poging tot ontvolking van het gebied, is niet duidelijk. Hoe dan ook, door deze bestuurlijke destabilisatie, hongersnoden en epidemieën raakte het gebied in sterk verval. Men sprak van de "de woestijn van de Duero".

Alfons II van Asturië de Kuise ca. 760-842

Over de periode vanaf de dood van Alfons I tot aan het jaar 791 is heel weinig bekend, maar in elk geval was geen sprake van bloei en uitbreiding van het rijk. Dat gebeurde pas onder het bewind van Alfons II, *el Casto* (de Kuise) die regeerde van 791 tot 842.

Als hoofdstad van zijn rijk koos hij voor Oviedo en trachtte hij Galicië en de ontvolkte hoogvlakte te herbevolken. Voortdurend leverde hij slag met de Moren en in die tijd nam het koninkrijk Asturië sterk in omvang toe. Alfons II ondernam diverse expedities zelfs tot aan Lissabon dat in 798 door zijn troepen werd geplunderd. Hij onderhield contacten met keizer Karel de Grote, wellicht om steun te zoeken in zijn strijd tegen de Moren, maar waarschijnlijk ook om zich de Karolingers van het lijf te houden.

De slag bij Clavijo

Opvolger van Alfons II was Ramiro I, net als Alfons een kleinzoon van Alfons I. Ramiro is vooral bekend geworden door de slag die hij voerde tegen de emir van Córdoba, Abd al-Rahman II, bij Clavijo, een plaatsje in de buurt van Logroño. De emir, in zijn poging om greep te houden op de noordelijke gebiedsdelen van zijn rijk, startte in 844 een strafexpeditie. Ramiro I besloot het gevecht aan te gaan en wist hem te verslaan, een gebeurtenis die, net als de slag bij Covadonga in de Moorse kronieken wordt afgedaan als een detail, terwijl hij door christelijke croniqueurs wordt beschouwd als een keerpunt in de geschiedenis van het Iberisch schiereiland. Of deze slag daadwerkelijk heeft plaatsgevonden is overigens niet zeker, maar de legendes die eromheen zijn geweven hebben zeker een rol gespeeld in het beeld dat christenen zich hebben gevormd van de strijd tegen de Moren.

een schitterend wit paard zaaide hij, zo luidt het verhaal, dood en verderf onder de Moorse troepen. De heilige Jacobus werd als *Matamoros* ofwel Morendoder de icoon van de *Reconquista*, en bij tal van veldslagen zouden de christenen onder het uitroepen van de strijdkreet '*Santiago, Santiago*' het gevecht met de Moren aangaan. Deze legendes motiveerden pelgrims die steeds massaler hun bedevaart naar Santiago ondernamen.

Volgens een oud verhaal werden tijdens de regeerperiode van Alfons II in 814 de overblijfselen gevonden van de apostel Santiago, de Spaanse benaming voor Jacobus, zoon van Zebedeus en broer van Johannes de evangelist. Alfons II wordt beschouwd als de eerste pelgrim naar Santiago waar hij een sanctuarium oprichtte op de plek waar later de beroemde kathedraal zou verrijzen. Vanaf dat moment bleven er zich volgens het verhaal wonderen en verschijningen voordoen die tal van legendes deden ontstaan. Eén van die legendes verhaalt van de verschijning van de heilige Jacobus aan Ramiro I in een droom aan de vooravond

Ramiro I van Asturië
ca. 790-850

Opgang in het koninkrijk León

In 866 besteede Alfons III, bijgenaamd de Grote, de Asturiaanse troon die eveneens geclaimd werd door de graaf van Lugo, Fruela Bermúdez. Na een korte periode van ballingschap in het naburige, net ontstane graafschap Oud-Castilië, wist hij met hulp van de eerste graaf van dit gebied, Rodrigo, zijn troon veilig te stellen.

Net als zijn voorgangers streed hij voortdurend tegen de emir van Córdoba. Hij knoopte hechte banden aan met het ten oosten van Asturië gelegen rijk van Pamplona, waar zijn echtgenote Jimena vandaan kwam.

In 908 liet Alfons III het *Cruz de la Victoria* smeden, vanaf dat moment het symbool van Asturië. Samen met Galicische edelen wist hij delen van Portugal (w.o. de stad Coimbra) te veroveren en ook de steden Zamora en Burgos vielen in zijn handen.

Op het hoogtepunt van zijn macht en vlak voor zijn dood in 910 kwamen zijn drie zoons, die in feite al delen van het Asturiaanse rijk bestuurden, tegen hem in opstand. Het koninkrijk viel uiteen. García I heerste over León, Álava en Castilië, Ordoño over Galicië en Fruela over Asturië. Om een burgeroorlog te voorkomen trok Alfons zich terug in Zamora waar hij kort daarop overleed. Toen García in 914 kinderloos stierf verhuisde Ordoño naar León waar hij tot koning werd uitgeroepen, zodat Galicië en León onder één heerser kwamen te staan. Daarmee was het koninkrijk León geboren. In 924 overleed Ordoño en claimde zijn broer Fruela de Leonese troon. Hij bracht in 925 de regeringszetel van Asturië over naar León waardoor Asturië ophield te bestaan als zelfstandig koninkrijk.

Alfons III van Asturië
de Grote
ca. 848-910

Willem Peeters, 1 mei 2010

Bijlage: stamboom van de koningen van Asturië.

Jaartallen geven regeerjaren weer.

x = huwelijk o = buitenechtelijke relatie

